

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДОПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ І ДОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ЛІЦЕЮ

Педагогіка
ШКОЛИ

УДК 37.091.12:
316.617.5

У статті висвітлено навчальний, науково-пошуковий та методичний аспекти інноваційної управлінської діяльності у Кам'янець-Подільському ліцеї.

Ключові слова: допрофільна освіта, допрофесійна підготовка, задатки, здібності учнів, компетентність, особистість, профільна освіта.

Кам'янець-Подільський ліцей – перший навчальний заклад нового типу в Хмельницькій області. Заснований 21 червня 1990 року рішенням виконавчого комітету Кам'янець-Подільської міської ради.

Структура ліцею:

II ступінь – 8–9 класи основної школи, допрофільні.

III ступінь – 10–11 класи старшої школи.

Профілі навчання: біолого-хімічний, історичний; фізико-математичний, іноземної філології.

Кадровий склад – 38 педагогів:

- Піщук Н.А. – «Заслужений вчитель України», 2007 р.
- Соболь В.І. – лауреат премії Верховної Ради України, 2013 р.
- знак «Відмінник освіти України» – 4
- звання «вчитель-методист» – 21
- звання «старший учитель» – 7
- кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії» – 30

- кваліфікаційна категорія «спеціаліст першої категорії» – 2
- кваліфікаційна категорія «спеціаліст другої категорії» – 5
- кваліфікаційна категорія «спеціаліст» – 1

ІННОВАЦІЇ в управлінській діяльності

З часу свого створення система управлінської діяльності Кам'янець-Подільського ліцею ґрунтується на засадах філософії гуманістично-особистісної педагогіки Василя Сухомлинського. В її основі – повага до особистості ліцеїста, розкриття та розвиток його творчих обдарувань.

У закладі сформовано управлінську модель, яка за допомогою планування, організації, керівництва і контролю, освоєння інновацій, моніторингових та аналітичних досліджень забезпечує цілеспрямовану роботу педагогічного колективу над виконанням програми профілізації старшої школи.

**Тамара
КОВАЛЬСЬКА**

Директор
Кам'янець-Подільського
ліцею, учитель-методист

Директор школи, ліцею, гімназії № 3-4 2017

Управлінська модель ліцею ґрунтується на:

- нормативних документах МОН України;
- статуті Кам'янець-Подільського ліцею;
- правилах вступу до Кам'янець-Подільського ліцею;
- адміністративній проектній технології «Управління процесом адаптації учнів 8–9 класів до вимог навчання в ліцеї»;
- цільовій комплексній програмі Кам'янець-Подільського ліцею «Обдарованість»;
- програмі перспективного розвитку профільного навчання у Кам'янець-Подільському ліцеї;
- робочому навчальному плані ліцею, в якому фундаментальна профільно-освітня підготовка учнів забезпечується виконанням як Державного стандарту освіти, так і його варіативної – якісної, практично поглибленої, спеціалізованої.

З 2000 р. втілюється в життя проект «Управління процесом адаптації учнів до профільних класів до вимог навчання у ліцеї». Його мета – підготувати учнів до профільного навчання в 10–11 класах з урахуванням індивідуальних інтересів, нахилів та здібностей.

Найважливіший етап проекту – традиційна мала педагогічна рада за підсумками вивчення стану адаптації восьми–дев'ятикласників до вимог навчання в ліцеї, що проводиться в листопаді. Це комплексне дослідження, яке передбачає:

- відвідування уроків адміністрацією, завідувачами предметних кафедр, практичним психологом, соціальним педагогом;
- вивчення морально-психологічного мікроклімату кожної групи у співпраці з класними керівниками, батьками учнів (анкетування, комплексна діагностика тощо);
- адміністративні контрольні зрізи.

На педагогічній раді також обговорюються етнічна, релігійна, мовна та культурна самобутність контингенту учнів, визначаються зміст і стиль співпраці класного керівника, вчителів-предметників, практичного психолога, соціального педагога з учнями та батьками.

У 2008 р. в ліцеї був започаткований *управлінський проект «Моніторинг стану підготовки учнів 11 класів до зовнішнього незалежного оцінювання»*. У жовтні та лютому для учнів 11 класів ліцею проводиться пробне тестування за технологією ЗНО з усіх предметів, обраних ліцеїстами. Вчителі-предметники на основі навчального матеріалу, засвоєного ліцеїстами на час виконання пробного тестування, компонують завдання у формі ЗНО тривалістю не більше ніж 1,5 астрономічні години. Під час перевірки пробного тестування вчителями використовується система фіксації кількості виконаних завдань із загальної кількості запропонованих. Результати заносяться до класного журналу виключно за бажанням учнів.

Потім вчителі здійснюють вичерпний аналіз результатів кожного з етапів моніторингу, коригуючи та стимулюючи подальшу підготовчу роботу учнів. На батьківських зборах класні керівники 11 класів спільно з учителями-предметниками здійснюють детальний аналіз стану підготовки одинадцятикласників до ЗНО на основі кожного з етапів моніторингу (завжди конфіденційно).

Моніторинг, який ми реалізуємо вже вісім років поспіль, дає змогу кожному з учасників цього процесу бачити реальний рівень підготовки задовго до початку кампанії ЗНО. Саме цей управлінський проект забезпечує якісні показники зовнішнього незалежного оцінювання. У 2008 р. Кам'янець-Подільський ліцей за висновками Всеукраїнського центру оцінювання якості освіти увійшов до трійки загальноосвітніх закладів України з найкращою підготовкою учнів до ЗНО. Двічі

ліцей посідав перше місце серед загально-освітніх навчальних закладів Хмельницької області, один раз – друге місце. За цей період учні ліцею виконали 9 еталонних робіт: з української мови та літератури, історії України, математики, англійської мови, біології, хімії.

Результати ЗНО, які здобули випускники ліцею, суттєво збільшили для них вибір ВНЗ: наші учні навчаються за держзамовленням у найпрестижніших вищих навчальних закладах України. Майже 100% із них зберегли попередній профіль навчання й обрали фізико-математичний та біолого-хімічний напрями. Інтелектуальний потенціал учнів користується попитом вищої школи і за межами України: у 2013 р. 13 випускників стали студентами ВНЗ Росії, Польщі, Італії, Голландії; у 2014 р. 24 випускники вступили до ВНЗ Польщі, США, Канади, у 2015 р. – 15 стали студентами ВНЗ Польщі, Швейцарії, у 2016 р. – 13 вступили до ВНЗ Польщі, Ірландії.

Сьогодні випускники ліцею – це інтелектуальна еліта України. Вони працюють науковцями, викладачами в провідних вищих навчальних закладах України та зарубіжжя, очолюють структурні підрозділи вітчизняних і закордонних компаній, холдингів, медіагруп, реформують управлінські структури влади на посаді держслужбовців.

ІННОВАЦІЇ

у науково-пошуковій роботі

Наукове товариство «Поступ» народилося одночасно з ліцеєм. Історія «Поступу» – це історія загартування, зростання й невпинного творчого пошуку. За цей час у закладі зросла плеяда вчителів, які успішно здійснюють керівництво науково-дослідницькою діяльністю учнів ліцею.

Склад керівників наукового товариства Кам'янець-Подільського ліцею «Поступ»:

1990–2004 рр.: викладачі ВНЗ – 80%,
вчителі ліцею – 20%

2005–2013 рр.: викладачі ВНЗ – 30%,
вчителі ліцею – 70%

Коло номінацій і відповідно тем наукових досліджень учнів ліцею значно розширилося після того, як у товаристві почали заохочувати передусім власні винаходи, відкриття, узагальнення результатів практичних досліджень, здійснених самостійно. Лише протягом останніх двох років до номінацій додалися «Філософія», «Соціологія», «Археологія», «Авіа- та ракетобудування, машинобудування і робототехніка», «Науково-технічна творчість та винахідництво», «Власна творчість».

Щорічно на III (заключному) етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України ліцеїсти виборюють щонайменше одну перемогу. З 2004 р. кращі наукові праці переможців II (обласного) і III (заключного) етапів Всеукраїнського конкурсу МАН видаються окремою пам'ятною збіркою.

Чотири роки тому *вчителів ліцею Сергія Атаманчука, Віру Новаковську, Юрія Смольницького* було запрошено Хмельницьким територіальним відділенням Малої академії наук для керівництва науково-дослідницькою роботою обдарованих учнів міста. На базі ліцею працює консультпункт. У 2016/2017 н. р. до них приєдналися *Галина Левицька, Наталія Піщук, Людмила Пристай*.

Змінюється світ, сучасність створює нові виклики, учні потребують нових та цікавих знайомств, вражень, а іноді й іншого середовища, щоб отримати потужний науковий поштовх. Така можливість стала реальністю для учнів нашого закладу. У травні 2016 р. адміністрацією ліцею укладено договір з Національним центром «Мала академія наук України» про організацію спільної навчально-методичної та практичної роботи з впровадження сучасних процесуальних засобів навчання. Члени наукового осередку «Поступ» активно долучилися до

роботи, і 26 травня 2016 р. на базі ліцею відбувся виїзний лекторій з фізики «*Всеукраїнська мобільна студія популярної науки та техніки*». Ліцеїсти були залучені до практичних занять під керівництвом декана інженерно-фізичного факультету Київського політехнічного інституту, доктора технічних наук **Петра Лободи** та завідувача відділу створення навчально-тематичних систем знань Національного центру «*Мала академія наук України*» **Ігоря Чернецького**.

25–26 серпня 2016 р. разом з експертами НЦ «*МАНУ*» ліцеїсти взяли участь в експедиційному виїзді до каньйону річки Смотрич, під час якого вдалося віднайти лінії розмежувань осадових порід і здійснити моніторинг якості води в кількох точках. Досвід практичного вивчення можливостей сучасного лабораторного обладнання став надзвичайно цінним для наших учнів.

21–22 вересня 2016 р. ліцеїсти стали учасниками семінару-практикуму «*Інноваційні підходи в організації навчально-дослідницької діяльності учнів-членів МАН*» у межах науково-освітнього проекту «*Відкрита освітня лабора-*

торія». Юні дослідники були залучені до лабораторних практикумів та навчальних тренінгів на сучасному обладнанні лабораторії «*МАНлаб*» м. Києва.

Робота з обдарованими учнями шкіл міста має значну матеріальну підтримку від Кам'янець-Подільської міської ради, управління освіти і науки міста. **Щорічно з міського бюджету фінансуються десять тисяч годин для підготовки обдарованих школярів до участі у Всеукраїнському конкурсі-захисті по лінії Малої академії наук України.** Ліцей незмінно отримує 1500 годин.

Вагомим стимулом для співпраці педагогічного колективу з учнівською та батьківською громадою ліцею є батьківський *Благодійний фонд сприяння розвитку ліцею «Діти ХХІ століття»*, заснований у 2002 р. (голова – **С. С. Горбатюк**). Переможці всіх інтелектуальних змагань обласного рівня щорічно отримують від Благодійного фонду одноразові стипендії (I місце – 150 грн., II місце – 100 грн., III місце – 75 грн.) та повне відшкодування витрат на проїзд до місця проведення змагань.

Варто також зазначити, що юна інтелектуальна еліта Хмельниччини четвер-

тий рік поспіль має підтримку і від керівництва Хмельницької обласної державної адміністрації: пам'ятними медалями та грошовими преміями (I місце – 963 грн., II місце – 650 грн., III місце – 250 грн.) нагороджуються всі переможці обласних та Всеукраїнських предметних олімпіад і конкурсів МАН.

ІННОВАЦІЇ у методичній роботі

Досвід науково-методичної праці дозволив лауреату премії Верховної Ради України **Валерію Соболю** двічі (2007, 2016 рр.) здобути перемогу у Всеукраїнському конкурсі на кращий підручник біології для учнів 7–8 класів загальноосвітніх шкіл України. Крім того, учитель розробив повний комплект навчально-методичного супроводу до підручника, за яким вивчають біологію школярі всієї України:

- книжку для вчителя: планування та розробки уроків;
- оцінювання навчальних досягнень учнів;
- методичні рекомендації для вивчення біології.

Нині педагог-новатор завершує роботу над створенням підручника для організації продуктивного вивчення біології у 9 класі. Крім базового компонента матеріалу, посібник містить значну кількість додаткової інформації міжпредметного змісту, творчих завдань, що допомагають формувати високоінтелектуальну творчу особистість.

За цими результатами можна зробити висновки про професіоналізм педагогічного колективу, спрямованого передусім на саморозкриття та самореалізацію особистості ліцеїста. Педагогічний колектив ліцею переконаний – сучасний учитель не може стати фахівцем високого рівня без невинного самовдосконалення, оволодіння інноваційним педагогічним інструментарієм. Проте крім інновацій педагогів ліцею вирізняє невинна копійка партнерська співпраця з учнями. На підтвердження можна навести узагальнені

підсумки анкетування учнів ліцею, проведеного практичним психологом ліцею **Людмилою Рудик** у травні 2016 р. На запитання «Чому Вам подобається навчатись у Кам'янець-Подільському ліцеї?» діти відповіли:

- успішна школа;
- учителі заохочують до навчання;
- повага до учня;
- дружелюбність;
- уміння згуртувати колектив;
- профільність;
- старша школа (немає малечі);
- дисципліна.

Тамара Ковальская

Иновационные подходы допрофильного обучения и допрофессиональной подготовки старшеклассников Каменец-Подольского лицея

В статье освещаются учебный, научно-поисковый и методический аспекты инновационной управленческой деятельности в Каменец-Подольском лицее.

Ключевые слова: допрофильное образование, допрофессиональная подготовка, задатки, способности учеников, компетентность, личность, профильное образование.

Tamara Kovalska

Innovative teaching approach of pre profile and pre professional training seniors Kamjanets-Podilsk lyceum

The article highlights the educational, scientific and methodological aspects of innovation management activities

Keywords: pre profile education, pre-professional training, inclinations, abilities of students, competence, personality, professional education.